

1982. Agnete Muusfeldt bliver æresmedlem af Danske Landskabsarkitekter. Foto: Arne Vestergaard Petersen (Tidsskriftet "Landskab", 1982)

BLOK P.

Af Tina Lund, informationsspecialist ved KUB Frederiksberg

Agnete Muusfeldt – skjult i samlingen

Kulturarv. En henvendelse til samlingen af originale have- og landskabstegninger på KUB Frederiksberg kaster lys på en af de mange glemte kvinder i dansk akademisk historie. Forskningsprojektet "Kvinder i dansk arkitektur 1925-75" synliggør disse uføtalte historie.

En efterårsdag i 2020 dumpede der en mail ind fra lektor Svava Riesto på Sektion for Landskabsarkitektur og planlægning, der ville se Agnete Muusfeldts fotosamling samt eventuelle andre tegninger af hende.

Jeg læste mailen lettere mystificeret, for jeg var ikke tidligere stødt på navnet Agnete Muusfeldt og var ikke bekendt med, at vi skulle have en fotosamling eller tegninger af hende. Det skulle vise sig, at jeg tog fejl.

For Agnete Muusfeldt skjulte sig i vores samling og var med til at gøre mig mere bevidst om de ikke-synlige og uføtalte fortællinger, der kan skjule sig blandt et biblioteks mainstream-fortællinger.

Landskabsarkitekturen på KUB Frederiksberg

Vi har på Københavns Universitetsbibliotek Frederiksberg en samling af originale have- og landskabstegninger fra sidst i 1800-tallet til i dag. Den rummer tegninger og projekter af mange kendte danske havearkitekter såsom Edvard Glæsel, G. N. Brandt, Georg Boye og andre.

Viemoseparken i Rødovre – et af Agnete Muusfeldt projekter. Foto: Agnete Muusfeldt

Jeg overtog ansvaret for samlingen, da min kollega Knud Høgsberg gik på pension i 2018. Tidligere havde jeg ikke arbejdet målrettet med kulturarv, og det har i høj grad været et spørgsmål om at uddanne sig på området og også learning by doing ved at dykke ned i opgaverne og samlingerne.

Vi får jævnligt henvendelser i relation til samlingen – fra landskabsarkitekter og andre, der for eksempel skal se på tegninger i forhold til restaureringer af eksisterende anlæg, fra andre arkiver, forskere og selvfølgelig studerende og ansatte på KU.

Jeg glæder mig altid over, når der er interesse for samlingen, og også denne gang var jeg glad for henvendelsen.

Men jeg havde aldrig hørt om Agnete Muusfeldt, og som nævnt var jeg slet ikke klar over, at vi skulle have en fotosamling af hende. Der var umiddelbart ingen Agnete Muusfeldt registreret. I det hele taget er der meget få kvindenavne i samlingen.

Jeg gjorde selvfølgelig hvad alle fornuftsmennesker og selv informationspecialister i dag gør, når de skal danne sig et første overblik over noget. Jeg googled og Agnete Muusfeldt poppede op, blandt andet i Dansk Kvindebiografisk Leksikon. Hun var født i 1918 og blev havebrugskandidat fra Landbohøjskolen i 1946. Hun var i sin samtid indflydelsesrig i sit fag, stiftede Foreningen for Yngre Havearkitekter og var en flittig skribent.

Der var umiddelbart ingen Agnete Muusfeldt registreret. I det hele taget er der meget få kvindenavne i samlingen.

AGNETE MUUSFELDT - SKJULT I SAMLINGEN

Hun var især kendt for sine sammen-sætninger i beplantninger og arbejdede især med haveanlæg til boligbyggeser, skoler og andre institutioner. Agnete Muusfeldt døde i 1991.

På sporet af Agnete Muusfeldt

Så jeg kunne se, at Agnete Muusfeldt var samtidig med landskabsarkitekter som for eksempel Georg Boye og Jørn Palle Schmidt, og det fik mig til at tage registranterne fra disse frem. Vi udarbejder typisk registranter over samlingerne med udgangspunkt i den systematik og de data, hvormed de oprindeligt er registreret af ejeren (lige fra håndskrevne notesbøger over gamle cigarkasser med hjemmelavede kartotekskort til mere tidsvarende optegnelser).

I registranten over Jørn Palle Schmidt fandt jeg det første spor af Agnete Muusfeldt i vores samling, da hun var registreret som samarbejdspartner på et par projekter, mens hun stadig var gift med havearkitekt Erik Mygind og hed Mygind til efternavn. Og på den allersidste linje i Jørn Palle Schmidts registrant var der registreret en dias-samling og i parentes stod der "med Agnete Muusfeldt".

Jørn Palle Schmidt og Agnete Muusfeldt havde både et professionelt samarbejde og dannede par efter hendes skilsmisse fra Erik Mygind. Så den store samling på over 2.000 dias, som vi havde registreret under Jørn Palle Schmidt, var i virkeligheden Agnete Muusfeldts fotosamling.

Jeg havde nu fået blod på tanden, og det fik mig i første omgang til at vende blikket mod noget uregistreret materiale, som jeg vidste indeholdt tegninger af blandt andet Georg Boye og Jørn Palle Schmidt. Mellem disse ting fandt jeg enkelte tegninger fra selvstændige Muusfeldt-projekter samt tegninger fra hendes partnerskab med manden Erik Mygind. Ikke meget materiale ud af et helt arbejdsliv, men en lillebitte smule havde vi.

Forskningsprojekt på Københavns Universitet

Da jeg fik besøg af Svava Riesto, der havde kickstartet min eftersøgning med sin mail, viste det sig, at hun var interesseret i Muusfeldts materiale samt materiale fra andre kvindelige havearkitekter i forbindelse med et nyt 3-årigt forskningsprojekt, der hedder "Kvinder i dansk arkitektur 1925-75".

Projektet er forankret på Sektion for Landskabsarkitektur og planlægning, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning på Københavns Universitet og ledes af lektorerne Svava Riesto og Henriette Steiner.

Baggrunden for projektet er, at arkitekturhistorien ofte er koncentreret om få mandlige arkitekter og markante værker i det offentlige rum. Kvindelige arkitekter fylder ikke meget i den gængse historiske fortælling om arkitektoniske praksisser, herunder landskabsarkitektur og byplanlægning. Projektet søger at synliggøre disse fortællinger og også at sætte fokus på, at arkitektur i højere grad er et samarbejde mellem flere aktører, end hvad fortællingen om den store ener i arkitekturen ofte formidler. Perioden 1925 og frem er kendetegnet af, at kvinderne begyndte at få adgang til uddannelser og blive synlige på uddannelser og arbejdspladser.

På Landbohøjskolen blev den første kvindelige havebrugskandidat, Wilhelmine Busck, uddannet i 1895, men brugte så vidt man ved aldrig sin uddannelse (Bo Fritzboeger: Mellem Land og by: Landbohøjskolens historie, s. 31). Det var først på den anden side af århundredeskiftet, at der for alvor kom kvinder til på uddannelserne, og her var især havebrugsuddannelsen populær. Først i 1960 kom der en egentlig anlægslinje på Landbohøjskolen, indtil da var det havebrugselever, der blev anlægsgartnere og havearkitekter. Men samtidig med at der er en øget tilgang af kvinder på uddannelserne, så er det ikke sådan, at det øger billedet af kvinder i historisk perspektiv. De forsvandt ofte ud i glemslen efter endt uddannelse.

Der er flere forklaringer på dette. Det var almindeligt, at kvinder stoppede med at arbejde, når de blev gift. Nogle af dem giftede sig med en kollega og fortsatte deres arbejde på mandens tegnestue, måske under hans navn. Andre igen tegnede på tegnestuer for og med deres mandlige kolleger, og mange af dem arbejdede i højere grad med en anden type projekter end de

Landskabsarkitektstuderende undersøger arkivmateriale.
Foto: Projektet "Kvinder i dansk arkitektur 1925-75"

Landskabsarkitektstuderende undersøger arkivmateriale.
Foto: Projektet "Kvinder i dansk arkitektur 1925-75"

store prestigegivende værker, der har fået anerkendelse i eftertiden.

Forskningsprojektet har også som mål at synliggøre disse ufortalte historier og at indsamle materiale og erindringer fra disse kvinder, inden det er for sent og få arkiveret, hvad der eventuelt gemmer sig derude af materialer og fortællinger.

Fortællingen om de store enere

Dette betyder også, at kvinderne ofte ikke er synlige i samlingerne i arkiver og biblioteker. Vores samling af tegninger er domineret af mænd og langt de fleste henvendelser går på navne som for eksempel Edvard Glæsel og store kendte og meget synlige projekter, som fylder i den kollektive bevidsthed. Disse navne og projekter er en væsentlig del af fortællingen om have- og landskabsarkitektur og skal hverken glemmes eller udviskes, men de bør dog suppleres med fortællingerne om alle de andre, der også var der og bidrog mere stilfærdigt.

Anka Rasmussen

Vi værner derfor også om, at vi har tegningsarkivet efter Anka Rasmussen. Anka Rasmussen er kendt som den første danske kvindelige havearkitekt, men forsvandt efter nogle produktive og anerkendte år i 30'erne helt ud af

’ Når vi digitaliserer for at bevare og for at gøre tilgængeligt, hvordan formidler vi så materialet?

landskabshistorien (Annemarie Lund: Anka Rasmussen – første danske kvindelige havearkitekt. Landskab, 4, 2013, s.126-134) og er først de senere år blevet genopdaget. Biblioteket ligger inde med en samling af hendes tegninger og fotos af hendes projekter.

De mange samarbejder

En af årsagerne til de manglende kvindelige navne i arkiver og samlinger, er de mange samarbejder på kryds og tværs, samt ansættelser, hvor man tegnede på én andens tegnestue. Det har fået mig til at dykke mere ned i samlingerne og se på det med et mere kritisk blik, nærstudere listerne over værker på nettet og sammenligne med de registranter vi har, og der er på den måde dukket oversete navne op, også Agnete Muusfeldts.

På et nyligt webinar for Network of European Landscape Architecture

Archives (NELA) blev et par overordnede udfordringer med at arkivere landskabsarkitektur netop identificeret. Typisk er mange mennesker gerne inde over det samme projekt. Dertil kommer den lange udviklingsperiode på nogle typer af projekter, der gør, at der kan ligge meget materiale på et enkelt projekt og også materiale, der ikke kun er tegninger. Det stiller nogle krav til registreringen af materialer.

For en god ordens skyld skal det dog nævnes, at problematikken med samarbejder også ofte er tilfældet med mandlige kolleger, der har arbejdet sammen. Nogle gange er arbejdet udelukkende registreret i den enes navn, og på den måde fortæber historien om et samarbejde eller en ansættelse sig. Jeg ser tegninger, der er registreret under ét navn, der dog har to sæt initialer, og hvor det nogle gange fortæber sig i tågerne, hvem den anden var og hvem, der har bidraget med hvad.

Samspillet mellem fysiske og digitale samlinger

En del af historieskrivningen omkring landskabsarkitekturen er også, at materialet er tegnet i hånden og lavet på en anden måde end i dag. Mange vil i dag kun opleve gamle materialer online eller printet i en kopi. Det kan dog være en oplevelse og en formidling i sig selv at have det originale materiale fysisk foran sig og mellem hænderne, i stedet for blot at se det på en skærm. Se, føle, ja sågar lugte materialet og opleve tidens tand helt tæt på giver nogle gange en anden oplevelse af den proces, der er gået forud og af materialets berettigelse for at blive bevaret og formidlet.

Vi underviser også landskabsarkitektstuderende i informationsøgning – herunder at vi har en fagguide for landskabsarkitektur og bydesign og at biblioteket ligger inde med en samling af havetegninger. Her handler det ikke kun om digitalisering af tegninger, men vi henter ofte også et lille udvalg af tegninger op og lader dem se tegningerne. Her har jeg oplevet, at det først er når studerende står over for

AGNETE MUUSFELDT - SKJULT I SAMLINGEN

de gamle tegninger, at det for alvor går op for dem, at de er fuldstændigt tegnet og farvelagt i hånden. De bliver gerne meget begejstrede over det arbejde, der ligger bag og som er klaret uden nogen former for programmer. De fordyber sig typisk i detaljer på tegningerne og forsøger for eksempel sammen at oversætte en Tivolitegning fra 1894 eller 1927 til det Tivoli, de kender i dag.

Svava Riesto og Henriette Steiner arrangerede i 2020 et ph.d.-kursus på biblioteket med fokus på arkivmateriale, hvor de brugte materialer fra vores samling og andre arkiver for at undersøge sporene af kvinder i arkiverne, og hvordan arkiver og biblioteker strukturerer materialet og gør det tilgængeligt. Her havde de ligeledes fysisk materiale fremme af Agnete Muusfeldt, Anka Rasmussen og Jørn Palle Schmidt.

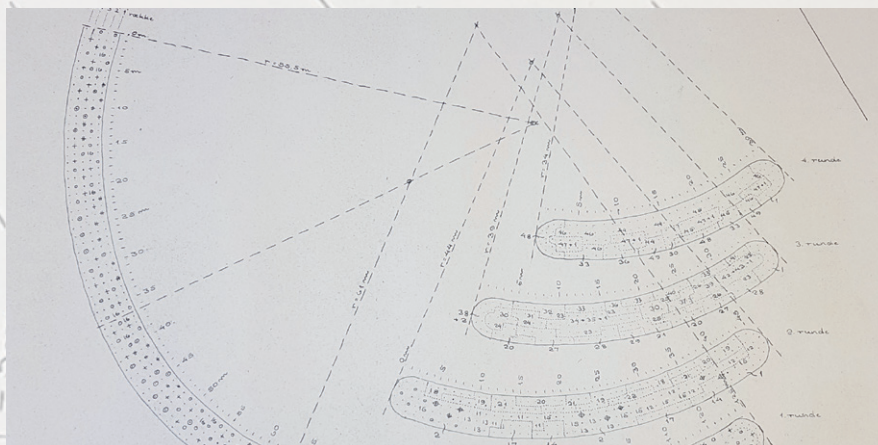
En kursUSDeltager er citeret på projektets hjemmeside om sin oplevelse af det fysiske materiale:

"I found that searching in the archives was an entirely bodily experience. Feeling the texture of the paper between my fingertips and seeing the different styles of handwriting in the notes in the margins of the drawings. Studying the materials offline gave me a completely new perspective on archive work."
- course participant

Det fysiske materiale kan give en fornemmelse af nærvær og måske en større fornemmelse af mennesket bag det enkelte arbejde. Det kan være finmåde at lukke op for fortællingen omkring et projekt.

Et globalt tema

Hvorfor er det interessant for mig som bibliotekar at blive involveret i sådan et projekt? Det giver mig lejlighed til at dykke ned i vores samling og søge efter nogle spor og fortællinger, jeg ikke har været opmærksom på tidligere. Det giver lejlighed til at overveje, om både registreringen og formidlingen af samlingerne kan være anderledes, og om der overses nogle vinkler.

Orehoved. Planteplan til have, 1959. Et projekt Agnete Muusfeldt tegnede sammen med sin mand Erik Mygind og Jørn Palle Schmidt i perioden 1957-59.

Det er en mulighed for at overveje vores rolle, både som bevarer af kulturarv, men også som formidlere. Hvad er det vi vil med samlingerne og deres historier her i 2022, især med alle de muligheder for digital formidling, der eksisterer i dag?

Når vi digitaliserer for at bevare og for at gøre tilgængeligt, hvordan formidler vi så materialet? For er det rimeligt, at det står alene uden den ramme og fortælling, der sætter det ind i et historisk perspektiv, både på det overordnede plan, men også ned i den mere personlige fortælling om det menneske, hvis historie er ufortalt?

Det er vigtigt at holde sig orienteret om udviklingen i forskning og i samfundsopfattelser, så formidlingen og tilgangen til samlingen kan fornys og være tidssvarende – og måske er det også tidssvarende ikke fuldstændig at forlade sig på formidling via digitalisering (digitale metoder forældes også), men også at vise tingene frem fysisk, hvis vi kan, og på den måde rykke historien lidt tættere på.

Det er vigtigt også at være obs på en eventuel skævvridning i samlingens materiale og formidling. Så når brugerne spørger, hvorfor finder jeg ikke dette eller hint og var der virkelig ikke flere kvinder i faget, er det vigtigt at jeg kan være bevidst om grunden og videreformidle baggrunden for, at der er huller i samlingen.

I efteråret 2020 læste jeg faget "Digital kulturarv" på Københavns Universitet, og en del af pensum var netop centreret omkring tilgængeliggørelsen og formidlingen af kulturarv ud fra et perspektiv, der også inkluderer minoriteterne og dem, der normalt falder gennem sprækkerne i de store formelle fortællinger, der traditionelt har været formidlet via biblioteker, museer og arkiver. Fra netværket omkring "Kvinder i dansk arkitekturhistorie" ved jeg også, at der flere steder i verden bliver dykket ned i kvinders rolle i landskabsarkitekturen.

Det er en del af vores historieskrivning, hvordan vi traditionelt har set faget og dets udøvere og de kendte mandlige havearkitekter. De er stadig dygtige og anerkendelsesværdige, så det er ikke sådan, at vi skal pakke de historier ned og gemme dem væk. Men der er i dag et behov for at gøre billedet mere nuanceret og for at flette de ufortalte historier ind i de kendte. Som minimum skal vi være opmærksomme på, at der er huller, at der kan gemme sig noget, vi ikke så i første omgang, især hvis vi læner os op ad den registrering materialet kommer med, og herfra fremover forsøge at registrere så nuanceret vi kan.

Link til projektet Kvinder i dansk arkitektur 1925-1975:
<https://www.womenindanisharchitecture.dk>